

AİLE YAPISININ GİRİŞİMCİLİK EĞİLİMİ VE GİRİŞİMCİLİK NİYETİNE ETKİSİ¹

THE EFFECT OF FAMILY STRUCTURE ON ENTREPRENEURIAL INCLINATION AND ENTREPRENEURIAL INTENTION¹

Ali TEFEK², Ayşehan ÇAKICI³

07

AİLE YAPISININ GİRİŞİMCİLİK EĞİLİMİ VE GİRİŞİMCİLİK NİYETİNE ETKİSİ¹

THE EFFECT OF FAMILY STRUCTURE ON ENTREPRENEURIAL INCLINATION AND ENTREPRENEURIAL INTENTION¹

Ali TEFEK², Ayşehan ÇAKICI³

Anahtar Kelimeler:

Aile Yapısı,
Girişimcilik Eğilimi
Girişimcilik Niyeti

Keywords:

Family Structure,
Entrepreneurial Inclination,
Entrepreneurial Intention

¹Bu çalışma, Prof. Dr. Ayşehan ÇAKICI'nın danışmanlığında Ali TEFEK tarafından yürütülen ve 2023 yılında Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü tarafından kabul edilen doktora tezinden üretilmiştir.

²Dr., Selçuk Üniversitesi Taşucu Meslek Yüksekokulu, atefek@hotmail.com, ORCID: 0000-0001-7094-0768

³Prof. Dr., Mersin Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, aysehancakici@mersin.edu.tr, ORCID: 0000-0003-4090-5309

Alıntılanmak için/Cite as: Tefek A. ve Çakıcı A. (2024). Aile yapısının girişimcilik eğilimi ve girişimcilik niyetine etkisi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 33 (1), 95-114

ÖZ

Girişimcilik; ekonomik kalkınma ve refaha ulaşmanın itici gücü, yenilik ve yaratıcılığın kaynağıdır. Üniversite öğrencileri girişimcilik potansiyeline sahip gençlerdir. Bu gençlerin girişimcilik eğilimini ve girişimcilik niyetini etkileyen faktörlerin belirlenmesi, onların nasıl desteklenmeleri gerektiğine ilişkin doğru stratejiler belirlenmesine yardımcı olabilir. Bu araştırma, bireyin kişiliğinin şekillenmesinde en önemli faktörlerden birisi olan aile yapısının, girişimcilik eğilimi ve girişimcilik niyetine etkisini belirlemek amacıyla yapılmıştır. Araştırma verileri, 2021-2022 eğitim-öğretim yılı bahar dönemi içinde Mersin Üniversitesi Çiftlikköy Kampusundaki sekiz fakültede öğrenim gören son sınıf öğrencilerinden yüz yüze ve bırak topla tekniğiyle toplanmıştır. Verilerin analizinde, tanımlayıcı istatistiklerin yanı sıra doğrulayıcı faktör analizi ve regresyon analizinden yararlanılmıştır. Analiz sonucuna göre; aile yapısı, girişimcilik eğilimi boyutları olan başarı ihtiyacı, risk alma eğilimi, kendine güven, yenilikçilik ve kontrol odaklılığı pozitif yönde etkilemektedir. Girişimcilik eğilimi boyutları olan başarı ihtiyacı, risk alma eğilimi ve belirsizliğe karşı tolerans girişimcilik niyetini pozitif yönde etkilerken; kendine güven, yenilikçilik ve kontrol odaklılık girişimcilik niyetini negatif yönde etkilemektedir. Ayrıca aile yapısının girişimcilik niyetini düşük düzeyde etkilediği bulgusu da elde edilmiştir.

ABSTRACT

Entrepreneurship is the driving force of achieving economic development and prosperity, and the source of innovation and creativity. University students are young people with entrepreneurial potential. Identifying the factors that affect the entrepreneurial inclination and entrepreneurial intention of these young people can help determine the right strategies for how they should be supported. This research was conducted in order to determine the effect of family structure, which is one of the most important factors in shaping an individual's personality, on entrepreneurial inclination and entrepreneurial intention. Research data were collected by face-to-face and drop-to-collect technique from senior students studying at eight faculties at the Çiftlikköy Campus of Mersin University during the spring semester of the 2021-2022 academic year. In addition to descriptive statistics, confirmatory factor analysis and regression analysis were used in the analysis of the data. According to the results of the analysis; the family structure affects positively the dimensions of entrepreneurial inclination, which are achievement need, propensity to take risks, self-confidence, innovativeness and focus of control. While the achievement need, propensity to take risks and tolerance for uncertainty, which are the dimensions of entrepreneurial inclination, affect entrepreneurial intention positively; self-confidence, innovativeness and focus of control affect entrepreneurial intention negatively. In addition, it has been found that family structure affects entrepreneurial intention at a low level.

GİRİŞ

Girişimcilik; ulusal refahın artması, istihdamın sağlanması, işsizliğin ve yoksulluğun ortadan kaldırılması açısından önemli bir yere sahiptir (Top, 2006, s. 3). Girişimciliğin ülke kalkınmasındaki rolünü gören hükümetler; girişimciliği ve girişimcileri teşvik etmeye (Lim ve diğerleri, 2012, s. 113) araştırmacılar da; girişimciliğin önemini ortaya koymak amacıyla bireysel, ekonomik ve sosyal gelişme üzerindeki etkisini araştırmaya (Köse, 2014, s. 14) başlamışlardır.

Girişimcilik; farklı dönemlerde, değişik açılardan incelemeye konu olmuştur (Bozkurt, 2011, s. 5). Başta ekonomi olmak üzere finans, işletme, psikoloji, sosyoloji, pazarlama, coğrafya gibi pek çok disiplinin de ilgi odağıdır (Carlsson ve diğerleri, 2013, s. 913). Literatüre bakıldığında birçok araştırmacı tarafından girişimcilik eğilimi ve girişimcilik niyetini belirleyen faktörlerin çalışıldığı görülmektedir (Çelik ve Karababa, 2018; Demir ve Demiryürek, 2018; Güreşçi, 2014). Araştırmacılar, girişimcilik eğiliminin belirlenmesinde; aile, eğitim, bireysel değerler, yaş, rol modeller ve yaşam tarzı gibi faktörlerin etkili olduğunu belirtmişlerdir. Ayrıca girişimcilik eğiliminin belirlenmesinde; başarıya ihtiyacı, kontrol odağı, risk alma eğilimi, belirsizliğe karşı tolerans, kendine güven ve yenilikçilik gibi girişimci kişilik özelliklerini ortaya koymuşlardır (Kaygın ve Güven, 2015, ss. 37-40). Girişimcilik niyetinin belirlenmesinde ise; bağımsızlık, kariyer ve kazanç isteği, yaratıcı olma ve işinde orijinallik gösterme, kişilik özellikleri, kişisel tutumlar, motivasyon, cinsiyet, önceki iş deneyimi, aile geliri ve yaş gibi faktörlerin etkili olduğunu belirtmişlerdir. Ayrıca ailenin girişimcilik eğilimi ve girişimcilik niyeti üzerindeki etkisinde anne ve babanın eğitim durumu, gelirleri, mesleği, ailede girişimci olup olmadığı çocuğun ailede alınan kararlara katılıp katılmadığı vb. faktörlere de bakılmıştır (Çelik ve diğerleri, 2014, s. 114; Sarıtaş ve Duran, 2017, s. 149).

Aile, bireyin refahını sağlayan en önemli unsurdur. Aile, bireye ekonomik desteğin yanında kimlik, sevgi, bakım ve koruma, bireyin ihtiyaç duyacağı özgüven, saygı, öz yeterlik, kariyer hedefi gibi hayati önem taşıyan konularda bireye destek sağlamaktadır. Kısaca aile, bireyin en önemli

destek kaynağıdır ve bireyin tüm yaşamını etkilemektedir. Bu nedenle aile özellikle ele alınması gereken bir faktördür (Taş ve Özmen, 2019, s. 736; Yener, 2018, s. 870). Aile, girişimcilik eğilimi açısından ele alındığında sadece girişimcilik zemininin oluşmasında uygun zihinsel bir arka plan oluşturmakla kalmadığı gibi; bireyin girişimcilik bakış açısının şekillenmesinde de işlevsel açıdan önemli bir rol oynamaktadır (Karakaş, 2012, s. 71). Girişimcilik niyetinde ise birey girişimci olma eyleminden önce, gelecekte, yeni bir işletme kurmaya yönelik hayali, düşüncesi ve planlarını içeren bilinçli bir süreç içerisinde bir başka ifadeyle birey girişimci olmaya yönelik gayret göstermekte dolayısıyla harekete geçmektedir (Akt: Şeşen ve Basım, 2012). Kısaca niyet bu süreçte girişimci davranıştan önceki bir adım olarak karşımıza çıkmaktadır ve girişimcilik eğilimi bu niyetin öncülüdür. Şöyleki birey girişimcilik eğilimini doğuştan kazanabilir; bu eğilim aile desteği, eğitim, rol model gibi demografik faktörlerle geliştirilebilir (Güreşçi, 2014, s. 27). Bireyin bu doğuştan kazandığı ve sonradan da geliştirebildiği girişimcilik eğilimi; aile, eğitim vb. faktörlerle desteklediği takdirde bu eğilimin girişimcilik niyetine dönüşebileceği düşünülmektedir. Bu açıdan ele alındığında aile, bireyin dünyaya geldiği andan itibaren fiziksel, bilişsel ve sosyal gelişimi üzerinde etkilidir; bireyin sosyalleşmeye başladığı ilk çevredir (Kılıç, 2019, s. 26). Birçok davranış aile içinde öğrenilir; kişilik bu çevrede şekillenir (Küçükali, 2018). Bu nedenle aile bireyin özgüveninin gelişmesinde, meslek seçiminde, bir başka ifadeyle kariyer hedefleri gibi hayati önem taşıyan konularda kilit rol oynamaktadır (Taş ve Özmen, 2019, s. 736).

Girişimcilikle ilgili geniş bir literatür bulunmakla birlikte, bireyin içinde yaşayıp, büyüdüğü ve kişiliğinin şekillenmesinde önemli bir yere sahip olduğu aile yapısının (Aytaç ve İlhan, 2007, s. 107); girişimcilik eğilimi ve girişimcilik niyeti üzerindeki etkisini belirlemeye yönelik, ayrıntılı bir çalışmaya rastlanılmamıştır. Bu araştırmanın temel sorusu “öğrencilerin içinde yaşadığı ailenin yapısal özellikleri, onların girişimcilik eğilimi ve niyetini etkilemekte midir?” şeklinde belirlenmiştir. Bu doğrultuda aile içindeki iletişim, birlik, yönetim, yetkinlik ve duygusal bağlamı (Gülerce, 1996, s. 39) bir bütün olarak ele alan

aile yapısının girişimcilik eğilimi ve girişimcilik niyeti üzerindeki etkisini araştırarak, daha geniş, kapsayıcı ve bütüncül bir değerlendirme yapmak amaçlanmıştır.

LİTERATÜR TARAMASI

Girişimcilik eğilimi; bir bireyin girişimcilik yapabileceği konusunda kendisine inanması, güvenmesi ve bu bağlamdaki yatkınlığı olarak tanımlanmaktadır (Büyükyılmaz ve diğerleri, 2015, s. 109). Girişimcilik eğilimi bireylerin girişimcilik özelliklerini ortaya çıkarma, girişimcilik potansiyelini harekete geçirme konusunda oldukça önemli bir yere sahiptir (Kalfaoğlu, 2018, s. 2831). Girişimcilik eğiliminin oluşması hem bireylere hem de topluma fayda sağlamaktadır (Demir ve diğerleri, 2020, s. 27). Herkesi kamuda istihdam etmenin mümkün olmadığı ülkemizde bireylerin kendi ayakları üzerinde durması, kendi iş imkânını yaratması için girişimcilik eğilimlerinin oluşturulması ve teşvik edilmesi gerekmektedir. Bu nedenle aileye önemli görevler düşmekte bir başka ifadeyle bireyin yakın çevresi özellikle de ailesi tarafından desteklenmesi ve cesaretlendirilmesi gerekmektedir (Demir ve diğerleri, 2020, s. 27).

Başarı ihtiyacı; McClelland (1961) tarafından ileri sürülmüştür. Daha yüksek performans standartları belirleme ve sürdürme arzusuyla ilişkili olup; girişimcilik davranışını etkileyen bir faktördür. Başarı ihtiyacı yüksek olan bireyler daha yüksek hedef belirlerler, hesaplanmış risk alırlar; bu bireylerin yenilikçi ve zor görevi seçme olasılıkları diğer bireylere göre daha yüksektir (Chaudhary, 2016, s. 173).

Kontrol odağı; bireylerin başına gelen olayların sebeplerini ve sorumluluğunu kime ve neye yüklediğiyle ilgilidir. Bireyler içsel ve dışsal olmak üzere iki tür kontrol odağına sahiptir. İçsel kontrol odağına sahip bireyler yaşamdaki olayları kontrol edebileceklerine bir başka deyişle verdikleri karar ve davranışlarda kendilerinin etkili olduğuna inanırlar, karar ve davranışlarının sorumluluğunu üstlenirler (Gül ve Beyşenova, 2018, s. 217). Dışsal kontrol odağına sahip bireyler de başarı ve başarısızlığı kendileri değil şans, kader gibi dış etkilerin belirlediğine inanırlar (Korkmaz, 2012, s. 212; Kusmintarti ve diğerleri, 2016, s. 27).

Risk alma eğilimi; girişimcilik kavramıyla ilgili literatürde yapılan tanımlarının temeli ve ortak noktasıdır (Ceyhan ve diğerleri, 2020, s. 7). Girişimci bireyler, diğer bireylere göre daha fazla risk alma eğiliminde olup, beklenen geri dönüşün, maksimum olacağı inancını taşırlar (Sadykova ve Eleren, 2016, s. 192).

Belirsizliğe karşı tolerans; yeterli düzeyde veri olmamasından kaynaklanan tam olarak yapılandırılmayan ya da kategorize edilemeyen bir durum belirsizliği ifade etmektedir (Akyurt, 2017, s. 46). Belirsizlik toleransı ise belirsiz bir durum karşısında olumlu tepkiler verebilme yeteneğidir. Bir bireyin belirsiz bir ortamda daha fazla bilgiye ulaşmaya çalışmadan alınan kararlardan emin olması o bireyin belirsizliğe toleransının yüksek olduğunu göstermektedir (Teoh ve Foo, 1997, s. 72).

Kendine güven; bir bireyin hedeflerini gerçekleştirmesine yönelik kendisine olan inancıdır (Korkmaz, 2012, s. 212). Kendine güvenen bireylerin gelecekte karşılaşmaları muhtemel olaylar ya da sorunların üstesinden gelebileceklerine dair kendilerine inançları tamdır (Özdemir ve diğerleri, 2018, s. 434).

Yenilikçilik; yeniliğe açık bireyler kapsamlı bir bilgi araştırmasını tercih ederlerken; yenilikçiliği düşük bireyler kişiler arası bilgi kaynaklarını tercih etme eğilimindedirler bu nedenle algılama ve içgüdüsel duyguları üzerine harekete geçmeleri ihtimalleri daha yüksektir (Mirza ve Demiral, 2019, s. 3258; Zhang ve Bruning, 2011, s. 87).

Girişimcilik Niyeti; bir bireyin girişimci olma eyleminden önce, gelecekte yeni bir işletme kurmaya yönelik hayali, düşüncesi ve planlarını içeren bilinçli bir süreçtir (Gençay, 2017, s. 39; Liñán ve Chen, 2009, s. 595; Şeşen ve Basım, 2012, s. 22). Girişimcilik eyleminden önceki adım olduğu söylenebilir. Girişimcilik niyeti kavramı girişimciliğin en önemli aşaması olan karar verme aşamasında karşımıza çıkmaktadır (Çelik ve diğerleri, 2014, s. 114; Duygulu, 2008, s. 100). Bu kavram; bireyin diğer kariyer seçeneklerinden ziyade çevresinde bulunan potansiyel fırsatları değerlendirmesi sonucu bir işletme kurması ve girişim başlatma düşüncesini yansıtmaktadır (Çelik ve diğerleri, 2014, s. 114; Karabey, 2013, s. 147). Dolayısıyla bireyin kendi girişimini başlatması planlı ve maksatlı bir davranış olarak kabul edilmektedir (Karabey, 2013, s. 147).

Aile yapısı, aile kavramı; bireylerin yaşamlarını uzunca bir süre paylaşmaları; evlilik, kan, sadakat, yasal, vb. bağlarla birliklerini korumaları; ortak gelecek beklentilerinin olması; ortak sorunlarını fark etmeleri ve birlikte çözmek istemeleri; kısacası kendilerini bir ünite olarak algılamalarıdır (Gülerce, 1996, s. 41). Aile, toplumsal hayatın devamlılığını sağlayan; bireylere değer ve davranış kalıplarını aktaran; sosyo-kültürel, sosyo-demografik ve hukuki özellikler açısından toplumun en önemli analiz birimlerinden birisidir (Aktaş, 2015, s. 419). Birçok davranış aile içinde öğrenilir; kişilik bu çevrede şekillenir (Küçükali, 2018). Bu nedenle aile; bireyin özgüveninin gelişmesinde, meslek seçiminde, bir başka ifadeyle kariyer hedefleri gibi hayati önem taşıyan konularda kilit rol oynamaktadır (Taş ve Özmen, 2019, s. 736).

Araştırmada aile yapısı değişkeni; iletişim, birlik, yönetim, yetkinlik ve duygusal bağlam boyutlarını ele alarak bir bütün olarak irdelenmiştir. Bu boyutlar şöyle özetlenebilir (Gülerce, 1996, s. 41);

İletişim; evlilik ve aile sistemi içerisinde iletişimin açık olması bireylerin kendilerini özgürce ifade etmeleri, anlatılan mesajlarla anlaşılan mesajların tutarlılığı vb. ile ilgilidir. Doğrusal olarak ailede iletişim işlevselliği arttıkça aile sisteminin genel uyumu da artmaktadır.

Birlik; evlilik ve aile sistemi içerisinde aile üyelerinin birbirlerine olan yakınlığı, bütünlüğü, bağımlılığı, bağılıkları, beraberlikleri, kaynaşmaları sistem içindeki kişiler arası ve dış çevre ile olan sınırları vb. ile ilgilidir. Döngüsel olarak aile üyelerinin birbirleri ile aşırı kaynaşması ya da kopukluğu, aile sisteminin genel uyumunu olumsuz yönde etkileyebilmektedir.

Yönetim; evlilik ve ailedeki yapısal örgütlenme, karar alma, disiplin, kurallar, roller, normlar, yapısal işleyişin esnekliği ile ilgilidir. Döngüsel olarak aile yönetiminde ortaya çıkan aşırı katılık ya da aşırı esneklik aile sisteminin genel uyumunu olumsuz yönde etkileyebilmektedir.

Yetkinlik; evlilik ve aile içerisinde problem çözme, sağlık, amaçların gerçekleştirilmesi, yeterlik vb. ile ilgilidir. Doğrusal olarak ailedeki bireylerin yetkinliğinin artması aile sisteminin uyumunu artırmaktadır.

Duygusal bağlam; evlilik ve aile içerisindeki duygusal hava ile ilgilidir. Aile içindeki ortamın destekleyici olması, karşılıklı sevgi, huzur ve anlayışa dayanması aile sisteminin genel uyumunu olumlu şekilde etkileyebilmektedir.

Girişimcilik; toplumların refaha ulaşmasında önemli bir faktördür (Krüger ve Ramos, 2020, s. 529). Bu nedenle girişimcilik potansiyelinin ortaya konulması için girişimcilik eğilimi ve girişimcilik niyetinin belirlenmesi anlamlıdır. Üniversite öğrencileri girişimcilik potansiyeline sahip kişilerdir. Bu çalışma; ailenin pek çok özelliğini ele alan aile yapısı ile girişimcilik eğilimi ve niyetini ilişkilendiren daha bütüncül bir çalışma olması bakımından özgündür. Öğrencilerinin girişimcilik eğilimleri ve girişimcilik niyetlerini ortaya çıkarmada, aile yapısının önemini belirlemek açısından önemlidir. Ayrıca bu çalışma öğrencinin, ailesini nasıl değerlendirdiği ve ailenin özelliklerinin girişimcilik eğilimini ve niyetini ne ölçüde etkilediğini ortaya koyması açısından önem arz etmektedir. Bu yönüyle girişimcilikle ilgili literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Araştırmanın çıktısının girişimciliği teşvik etmek için aileleri etkileyecek ne gibi politikalar uygulamak gerektiği konusunda karar alıcılara yol göstereceği düşünülmektedir.

Aile Yapısı ve Girişimcilik Eğilimi

Girişimcilik eğiliminin oluşmasında aile, toplum, eğitim, ekonomik çevre gibi pek çok faktör etkilidir (Korkmaz, 2012, s. 212). Aile bu faktörler içerisinde sosyal ilişkilerin başladığı ilk yer olması açısından diğer faktörlerden daha etkilidir (Taş ve Özmen, 2019, s. 738). Girişimciliğe yatkınlık, gerekli olan yetenek ve kişisel özellikler doğuştan kazanılmış olabilir; ancak yatkınlık ve kişilik özelliklerinin ortaya çıkartılması, geliştirilmesi için gerekli ortamsal koşulların sağlanması ve teşvik edilmesi gereklidir; bu durum bireyin içinde doğup büyüdüğü aile çevresiyle yakından ilişkilidir. Girişimcilik eğilimi açısından ele alındığında ailenin sadece girişimcilik zemininin oluşmasında uygun zihinsel bir arka plan oluşturmakla kalmadığı; bireyin girişimcilik bakış açısının şekillenmesinde de işlevsel açıdan önemli bir rol oynadığı belirtilmektedir (Karakaş, 2012, s. 71). Girişimciliğe değer veren, risk almayı destekleyen ve yeniliği teşvik eden aileler, bireyin girişimcilik yeteneklerine olan inancını

besleyebilir (Srivastava ve diğerleri, 2023). Bireyin duygu ve düşüncelerini rahatça ifade edebildiği, kişilerarası farklılıkların doğal karşılandığı, anlaşmazlıkların uzlaşma yoluyla çözümlenmeye çalışıldığı, rol dağılımının tutarlı olduğu, beklenti ve kuralların açık olduğu, üyelerin birbirlerine duygusal yönden bağlı olduğu ve evde olumlu ve destekleyici bir havanın olduğu uyumlu aile yapılarında (Girli, 2018, s. 375) yetişen çocuklarda bir girişimci bulunması gereken başarı ihtiyacı, kontrol odağı, risk alma eğilimi, belirsizliğe karşı tolerans, kendine güven ve yenilikçilik gibi girişimci kişilik özelliklerin daha rahat ortaya çıkacağı ve destekleneceği değerlendirilmektedir.

Yukarıdaki açıklamalardan hareketle aşağıdaki hipotezler geliştirilmiştir.

H1: Aile yapısı, girişimcilik eğilimini etkiler.

H1a: Aile yapısı, kendine güveni etkiler.

H1b: Aile yapısı, yenilikçiliği etkiler.

H1c: Aile yapısı, başarıma ihtiyacını etkiler.

H1d: Aile yapısı, kontrol odağını etkiler.

H1e: Aile yapısı, risk alma eğilimini etkiler.

H1f: Aile yapısı, belirsizliğe karşı toleransı etkiler.

Girişimcilik Eğilimi ve Girişimcilik Niyeti

Girişimcilik eğilimi ve girişimcilik niyetini açıklamadan önce bu iki kavram arasındaki farkı ortaya koymak gerekmektedir. Girişimcilik eğilimine sahip bireylerin bir takım girişimci kişilik özellikleri bulunmaktadır. Bu özelliklerden bazıları başarı ihtiyacı, kontrol odaklılık, yenilikçi, hesaplanabilir risk alma, belirsizliğe karşı toleranstır (Bozkurt, 2006, s. 101). Bu özelliklere sahip bireylerin girişimcilik yapabilme konusunda yatkınlığının bir başka değişle eğiliminin olduğu söylenebilir.

Girişimcilik niyetinde ise birey girişimci olma eyleminden önce, gelecekte, yeni bir işletme kurmaya yönelik hayali, düşüncesi ve planlarını içeren bilinçli bir süreç içerisinde bir başka değişle birey girişimci olmaya yönelik gayret göstermekte dolayısıyla harekete geçmektedir (Akt: Şeşen ve Basım, 2012). Kısaca niyet bu süreçte girişimci davranıştan önceki bir adım olarak karşımıza çıkmaktadır ve girişimcilik eğilimi bu niyetin öncülüdür. Girişimcilik

niyeti ekonomik ve sosyal koşullardan etkilense de girişimciliğe yatkınlık olarak ifade edilen girişimcilik eğiliminden de etkilenmektedir. Himawan ve Aima (2021) girişimcilik eğilimi boyutlarından olan kendine güven ve başarı ihtiyacının girişimcilik niyetini etkilediğini çalışmada ortaya koymaktadır. Buna göre girişimcilik eğiliminin girişimcilik niyetlerinin ortaya çıkmasında ve gelişmesinde etkili olduğu söylenebilir (Ballı ve Üstün, 2019, s. 310). Girişimcilik eyleminin öncülü niyet (Bird, 1988), niyetin öncülü eğilim olarak görülebilir. Bu doğrultuda aşağıdaki hipotezlerin oluşturulabileceği düşünülmüştür.

H2: Girişimcilik eğilimi, girişimcilik niyetini etkiler.

H2a: Kendine güven, girişimcilik niyetini etkiler

H2b: Yenilikçilik, girişimcilik niyetini etkiler

H2c: Başarma ihtiyacı, girişimcilik niyetini etkiler

H2d: Kontrol odağı, girişimcilik niyetini etkiler

H2e: Risk alma, eğilimi girişimcilik niyetini etkiler

H2f: Belirsizliğe karşı tolerans, girişimcilik niyetini etkiler

Aile Yapısı ve Girişimcilik Niyeti

Niyet girişimcilik açısından ele alındığında bir davranışın en iyi ve tek öncülü olarak kabul edilmektedir. Bir kimse girişimci olmaya karar vermeden önce niyette bulunmaktadır (Linan ve Chen, 2009). Bu nedenle niyetin hangi faktörlerden etkilendiğinin ortaya konulması oldukça önemlidir (Çelik ve diğerleri, 2014, s. 115). Girişimcilik niyetinin oluşmasındaki itici güçlerden biri olan aile bireyin kararları ve davranışlarını etkilemede önemli bir yere sahiptir (Pruett ve diğerleri, 2009, s. 576). Bu yüzden girişimcilik olgusunu aile gibi önemli bir kurumdan soyutlayarak açıklamak oldukça zordur (Yener, 2018, s. 870). Aile, çocuğun girişimcilik niyetini rol model olmak ve destek sağlamak suretiyle etkilemektedir. Bireyin duygu ve düşüncelerini rahatça ifade edebildiği, kişilerarası farklılıkların doğal karşılandığı, anlaşmazlıkların uzlaşma yoluyla çözümlenmeye çalışıldığı, rol dağılımının tutarlı olduğu, beklenti ve kuralların açık olduğu, üyelerin birbirlerine duygusal yönden bağlı olduğu ve evde olumlu ve destekleyici bir havanın olduğu aile yapıları uyumlu aile yapılarıdır (Girli, 2018, s. 375). Bu tür aile yapılarında

çocuğun davranışları desteklendiği ve cesaretlendirildiği için çocuğun girişimcilik duygusu gelişebilir; aksi durumda çocuk sürekli eleştirilir, davranışları desteklemez, engel olunur ve cezalandırılırsa bu kez başarısızlık korkusu hakim olacağından girişimcilik ruhu ortaya çıkmayabilir (Akgün, 2019, s. 16). Buradan hareketle aşağıdaki hipotez geliştirilmiştir.

H3: Aile yapısı, girişimcilik niyetini etkiler.

YÖNTEM

Veri Toplama Aracı

Araştırma için veriler toplanmadan önce Mersin Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulundan 13.12.2021-235 sayılı yazısı ile “Etik Yönden Uygun Bulunmuştur” Onay Belgesi alınmıştır. İlişkisel tarama modelinde tasarılan araştırmada veriler aile yapısını değerlendirme (AYDA), girişimcilik eğilimi (GE) ve girişimcilik niyeti (GN) ölçeklerinin de yer aldığı bir anket ile toplanmıştır. AYDA, Gülerce (1996) tarafından geliştirilmiş olup 36 maddeli bir ölçektir. ölçeğin orijinal derecelemesi 1 ile 10 arasında değişmekte olup; tepki kategorileri “1=Tam tersi (%0-%19),...5=Tümüyle aynı(%80-%100)” şeklinde düzenlenmiştir. Bu ölçekte iletişim, birlik, yönetim, yetkinlik ve duygusal bağlam olmak üzere 5 boyut bulunmaktadır. Gülerce (1996) ölçeğin test-tekrar-test güvenilirlik katsayısı Pearson Momentler Çarpımı korelasyonunu 0.79 bulmuş; ölçeğin ölçüt bağımlı geçerliğini Aile Ortamı Ölçeği ile ölçmüştür; yaptığı analizler neticesinde ölçeğin yeterli düzeyde geçerliğe sahip olduğu sonucuna ulaşmıştır. AYDA’da bulunan 1.-9. arası ifadeler iletişim, 10.-18. arası ifadeler birlik, 19.-26. arası ifadeler yönetim, 27.-31. arası ifadeler yetkinlik, 32.-36. arası ifadeler ise duygusal bağlamı ifade etmektedir. Girişimcilik eğilimi ölçeği İşcan ve Kaygın (2011) tarafından Koh (1996)’un “Girişimcilik Karakterlerinin Testi” adlı çalışmasından Türkçeye uyarlanmıştır. GE ölçeği; kendine güven, yenilik, başarıma ihtiyacı, kontrol odağı, risk alma ve belirsizliğe karşı tolerans olmak üzere toplam 6 boyuttan oluşan 30 maddeli bir ölçektir. GE ölçeğinde bulunan 1.-5. arası ifadeler kendine güven, 6.-11. arası ifadeler yenilikçilik, 12.-16. arası ifadeler başarı ihtiyacı, 17.-22. arası ifadeler kontrol odağı, 23.-27. arası ifadeler risk alma eğilimi ve 28.-30. arası ifadeler belirsizliğe karşı toleransı

ifade etmektedir. Son olarak GN ölçeği tek boyuttan oluşan 6 maddeli bir ölçektir. Ölçek Liñán ve Chen (2009)’ in Development and Cross-Cultural Application of a Specific Instrument to Measure Entrepreneurial Intentions isimli makalelerinde geliştirilmiş olup; Bahadır (2018) tarafından Türkçeye uyarlanıp ülkemizin sosyal, ekonomik ve kültürel yapısına uygun hale getirilmiştir. Girişimcilik eğilimi ve girişimcilik niyeti ölçeklerindeki maddelerin tepki kategorileri 5’li Likert derecelemesine göre düzenlenmiştir.

Evren-Örneklem

Araştırmanın genel evreni lisans düzeyinde eğitim alan son sınıf öğrencilerdir. Çalışma evreni ise Mersin Üniversitesinin Çiftlikköy Yerleşkesindeki Eğitim, Fen Edebiyat, Güzel Sanatlar, İktisadi ve İdari Bilimler, İletişim, Mühendislik ve Turizm Fakülteleri ile Takı Teknolojisi ve Tasarımı Yüksekokulunun son sınıf öğrencileri olarak tanımlanmıştır. Son sınıf öğrencilerinin seçilmesinin nedeni öğrencilerin artık hayata atılacakları ve kariyer hedeflerinin belirgin hale gelmiş olabileceği düşüncesidir. Ayrıca girişimcilik eğitimin son sınıfta verilmesi olmalıdır.

Araştırmada bağımlı değişken GN’dir ve örnek büyüklüğünün hesaplanabilmesi için standart sapma veya varyansı bilmek gerekmektedir. Lisans son sınıf öğrencilerinin GN’lerine ilişkin bir standart sapma yoktur. Bu nedenle standart sapmanın tahmin edilmesi yoluna gidilmiştir. GN ölçeğin tepki kategorileri 5’li Likert derecelemesine göredir. 5’li Likert derecelemesinde değişim aralığı $R=5-1=4$ ’dür (Yolal, 2016). Bu aralık 4’e bölünerek tahmini standart sapma 1,00 olarak hesaplanmıştır. Örnekten elde edilecek ortalamanın %5 anlam düzeyinde evren ortalamasından $H: 0,10$ dolayında sapma göstermesine karar verilmiştir.

Örnek büyüklüğü hesaplanırken ölçüm düzeyi metrik olan değişkenler (ortalama) için kullanılan sınırlı evren örnekleme formülünden yararlanılmıştır. Çalışma evrenine alınan yükseköğretim birimlerinin lisans son sınıflarında 02.02.2022 tarihi itibarıyla 1909 kız ve 2450 erkek öğrenci bulunmaktadır. Kız ve erkekler için ayrı ayrı örnek büyüklüğü hesaplanmıştır. Sonuçta 1909 kız öğrencilerden 320 tanesinin⁴ örneğe alınmasına, 2450 erkek öğrenciden ise 332⁵ tanesinin örneğe alınmasına

Tablo 1. Fakülteleere Cinsiyete Göre Kota Tablosu

Fakülte/Yüksekokul (Çiftlikköy yerleşkesi)	N	Kız			Erkek			n(k+e)	Toplam Kota
		n	%	Kota(k)	n	%	Kota(e)		
Eğitim Fakültesi	2568	406	21,3	68	255	10,4	35	661	103
Fen-Edebiyat Fakültesi	4029	572	30,0	96	522	21,3	71	1094	167
Güzel Sanatlar Fakültesi	398	92	4,8	15→30	52	2,1	7→30	144	22→60
İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi	2921	324	17,0	54	506	20,7	69	830	123
İletişim Fakültesi	797	69	3,6	12→30	152	6,2	21→30	221	32→60
Mühendislik Fakültesi	2755	273	14,3	46	719	29,3	97	992	143
Turizm Fakültesi	1178	146	7,6	24→30	226	9,2	31	372	55→61
Takı Teknolojisi ve Tasarım Yüksekokulu	80	27	1,4	5→27	18	0,7	2→18	45	7→45
		1909	100,0	320→381	2450	100,0	332→380	4359	652→761

karar verilmiştir (Ural ve Kılıç, 2013). Tespit edilen örnek büyüklükleri daha sonra fakülte ve cinsiyet bazında kotalara dönüştürülmüştür. Hesaplanan kota 30'un altında kaldığı durumda, Merkezi Limit Teoremi göz önünde bulundurularak her fakülteden en az 30 kız ve 30 erkek öğrencinin kotaya girmesine çaba harcanmıştır. Takı Tasarımı ve Teknolojisi Yüksekokulunun son sınıfında toplamda 27 kız ve 18 erkek bulunması nedeniyle bu öğrencilerin de tamamına ulaşılmaya çalışılmıştır. Örnek büyüklükleri Tablo 1'de özetlenmektedir.

Veri Analizi

Araştırmanın analizlerinde LISREL 8.8 ve IBM SPSS Statistics 25 programları kullanılmıştır. Verilerin düzenlenmesinde ilk olarak kayıp veri olup olmadığı kontrol edilmiş; AYDA ölçeğinde yer alan ifadelerin puanlaması AYDA puanlama şablonu esas alınarak yapılmıştır. Daha sonra çok değişkenli sapan analizi, çok değişkenli normal dağılım analizi, güvenilirlik analizi, her

ölçek için doğrulayıcı faktör analizi (DFA) uygulanmış ve betimleyici istatistik tekniklerinden yararlanılmıştır.

Çoklu Sapan Analizi: Araştırmada kullanılan her bir ölçek için Mahalanobis Distance (MD²) hesaplanmış ve her ölçeğe ait ifade sayısına bölünmüştür. Serbesti derecesi ifade sayısının bir eksiği olarak alınmıştır. Daha sonra her bir ölçek için 0,001 anlamlılık düzeyinde ifade sayısını esas alan t değerleri bulunmuştur. 36 ifadeden oluşan Aile Yapısını Değerlendirme Ölçeği 0,001 anlamlılık düzeyinde 40serbestlik derecesinde t değeri 3,551 olarak belirlenmiştir. 30 ifadeden oluşan Girişimcilik Eğilimi Ölçeği 0,001 anlamlılık düzeyinde (30-1) serbestlik derecesinde t değeri 3,659 olarak belirlenmiştir. Son olarak 6 ifadeden oluşan Girişimcilik Niyeti Ölçeği ise 0,001 anlamlılık düzeyinde (6-1) serbestlik derecesinde t değeri 6,869 olarak belirlenmiştir. Ölçekler için belirlenen bu değerlerden büyük 3 gözlem tespit edilmiş; veri setinden çıkartılmıştır.

⁴ Kız öğrenciler için: $n=N \cdot \sigma^2 \cdot Z^2 \alpha / (N-1)H^2 + Z^2 \alpha \cdot \sigma^2 = 1909 \cdot 1,962^2 \cdot 1,002 / (1909-1) \cdot 0,102 + 1,962^2 \cdot 1,002 = 320$ [n: Örneklem büyüklüğü; N: Evren büyüklüğü Z: Belirli anlamlılık düzeyine karşılık gelen teorik değer ($\alpha:0,05$ için Z değeri 1,96'dır), σ : Standart sapma değeri, H: Standart hata değeri]

⁵ Erkek öğrenciler için: $n=N \cdot \sigma^2 \cdot Z^2 \alpha / (N-1)H^2 + Z^2 \alpha \cdot \sigma^2 = 2450 \cdot 1,962^2 \cdot 1,002 / (2450-1) \cdot 0,102 + 1,962^2 \cdot 1,002 = 332$ [n: Örneklem büyüklüğü; N: Evren büyüklüğü Z: Belirli anlamlılık düzeyine karşılık gelen teorik değer ($\alpha:0,05$ için Z değeri 1,96'dır), σ : Standart sapma değeri, H: Standart hata değeri]

Çok Değişkenli Normal Dağılımın Kontrolü: Verilerin çok değişkenli istatistiksel analizlere tabi tutulabilmesi için normal dağılması gerekmektedir. Değişkenlerin normalleştirilmiş değerlerinin ± 3 aralığında olması verilerin normal dağıldığının göstergesi olarak kabul edilmektedir (Kalaycı, 2016, s. 209). Çok değişkenli normal dağılımın kontrolünde; ters birikimli ki-kareters değerleri ile Mahalanobis uzaklıkları arasındaki korelasyon, parametre sayısını esas alan teorik tablo değeriyle karşılaştırılmaktadır. 36 maddeden oluşan AYDA ($H_1: 0,991 > t_{(36; \alpha; 0,005)}: 0,945$), 30 maddeli GE ($H_1:$

$0,987 > t_{(30; \alpha; 0,005)}: 0,938$) ve 6 maddeden meydana gelen GN ölçeği ($H_1: 0,975 > t_{(6; \alpha; 0,005)}: 0,818$) için hesaplanan korelasyon değerlerinin (H_1) teorik değerlerden büyük olduğu belirlenmiştir. Sonuç olarak her üç ölçekten elde edilen verilerin çoklu normal dağılım gösterdiği kabul edilmiştir.

Güvenirlilik Analizi: AYDA ölçeğinin güvenirlik katsayısı 0,860 ve GN ölçeğinin 0,925'tir. GE boyutlarında en küçük alfa katsayısı 0,572-0,785 arasında değişmekte olup; ölçeğin bir bütün olarak güvenirlik katsayısı 0,903'tür

Tablo 2. Doğrulayıcı Faktör Analizi Sonuçları

Faktörler Maddeler	Standart Yükler	t-değeri	R ²	CR	AVE	ASV	MSV
Faktör: Aile Yapısı				0,87	0,59	0,047	0,083
İletişim	0,79	25,31	0,62				
Birlik	0,78	24,91	0,61				
Yönetim	0,75	23,76	0,57				
Yetkinlik	0,81	26,14	0,65				
Duygusal Bağlam	0,72	22,07	0,51				
Faktör: Kendine Güven				0,84	0,64	0,22	0,38
Kendimi büyük hedeflere ulaşma konusunda azimli buluyorum.	0,79	25,27	0,63				
Başarabilme yeteneğim konusunda kendime güvenirim.	0,88	29,45	0,78				
Zekâm ve kapasitem sayesinde karşılaştığım zorluklarla baş edebilirim.	0,72	22,21	0,52				
Faktör: Yenilikçilik				0,80	0,46	0,25	0,39
Diğer insanlar çevrede olağan dışı bir şeyler görmediği halde ben işle ilgili fırsatları algılayabilirim.	0,67	20,16	0,46				
Her zaman mevcut yöntemlerden daha iyi yöntemlerin var olduğuna inanırım.	0,68	20,42	0,46				
Bir konu üzerinde farklılık yaratacak düşünceler ortaya koyma yeteneğine sahibim.	0,76	23,55	0,57				
Yeni, ilginç, hatta çılgın fikirleri üretme yeteneğine sahibim.	0,70	20,99	0,48				
İşlerin yapılma şeklini değiştirmekten kaçınmam.	0,56	16,11	0,32				

Faktör: Başarı İhtiyacı		0,49	0,34	0,21	0,29
Rekabeti severim çünkü rekabet daha fazla çalışmamı sağlar.	0,46	11,83	0,21		
İlerleyen yıllarda kendi işimi kurmak istiyorum.	0,68	16,18	0,46		
Faktör: Kontrol Odaklılık		0,67	0,41	0,19	0,36
Bir şeylerin olmasını beklemek ya da seyretmek yerine kendim bir şeyler yapmayı tercih ederim.	0,70	19,80	0,49		
Yaptığım işlerle ilgili karşılaştığım her türlü gelişme kontrolüm altındadır.	0,58	15,89	0,33		
Kendi hareketlerimi kendim kontrol ederim.	0,60	16,56	0,36		
Faktör: Risk Alma Eğilimi		0,75	0,43	0,18	0,33
Kendimi risk alabilen biri olarak görüyorum.	0,66	19,00	0,43		
Hisselerinin kâr getirebileceğini hesaplayabildiğim bir ortaklığa paramı yatırmaktan çekinmem.	0,65	18,54	0,42		
Yaptığım işte yükselmek için büyük risk almaya gönüllüyüm.	0,78	23,47	0,60		
Kriz durumlarında bile girişimcilikte bulunmak gerekmektedir.	0,52	14,25	0,27		
Faktör: Belirsizliğe Karşı Tolerans		0,67	0,50	0,03	0,15
İşin sürekli ve güvenli olması benim için önemli değildir.	0,75	16,35	0,56		
Düzensiz şartlarda çalışmaktan zevk alırım.	0,67	15,24	0,45		
Faktör: Girişimcilik Niyeti		0,90	0,69	0,14	0,28
Bir girişimci olmak için her şeyi yaparım.	0,66	20,16	0,43		
Bir firma kurmayı çok ciddi olarak düşünmekteyim.	0,90	31,96	0,81		
Gelecekte bir iş kurmaya kararlıyım.	0,86	29,90	0,75		
Bir gün bir firma kurmaya kesin niyetim var.	0,90	32,17	0,82		
χ^2 : 1046,91; sd: 322; χ^2/sd : 3,25 ≤ 5; RMSEA: 0,054 ≤ 0,08; SRMR: 0,052 ≤ 0,10; NFI: 0,96 ≤ 1,00; NNFI: 0,97 ≤ 1,00; CFI: 0,97 ≤ 1,00; GFI: 0,91 ≤ 1,00; AGFI: 0,89 ≤ 0,90					

Doğrulamalı Faktör Analizi (DFA): Ölçüm modelinin geçerliği DFA ile belirlenmiştir. DFA uygulanırken aile yapısı ölçeğinin boyutları ile girişimcilik eğilimi ve girişimcilik niyeti ölçeğinin boyutlara göre maddeleri dikkate alınmıştır. Standart faktör yükleri 0,50'nin altında olan maddeler ölçüm modelinden çıkarılmıştır. Bu doğrultuda girişimcilik eğilimi ölçeğinden 11 ve girişimcilik niyeti ölçeğinden de 2 madde çıkarılmıştır. Ancak girişimcilik eğilimi başarı ihtiyacı boyutunda iki madde kalması nedeniyle 0,50'nin çok az altında standart yüklemeye yapan bir madde çıkartılmamıştır. Uyum indeksleri Tablo 2'de özetlenmektedir. Uyum indekslerinden χ^2/sd , RMSEA, SRMR, NFI, NNFI, CFI, GFI, AGFI, AIC, CAIC, ECVI (Engel ve Moosbrugger, 2003, s. 52) sıralaması dikkate alınarak incelenmiştir. Uyum iyilikleri dikkate alındığında (χ^2 : 1046,91; sd: 322; χ^2/sd : 3,25 ≤ 5; RMSEA: 0,054 ≤ 0,08; SRMR: 0,052 ≤ 0,10; NFI: 0,96 ≤ 1,00; NNFI: 0,97 ≤ 1,00; CFI: 0,97 ≤ 1,00; GFI: 0,91 ≤ 1,00; AGFI: 0,89 ≤ 0,90) modelin kabul edilebilir bir düzeyde uyum iyiliklerine sahip olduğu tespit edilmektedir.

Yakınsak Geçerlik: Yakınsak geçerlilik için CR (Composite Reliability) ve AVE (Average Variance Extracted) değerleri hesaplanmıştır. CR değerlerinin AVE değerlerinden büyük ve AVE değerinin de 0,5'den büyük olması beklenmektedir. Fornell ve Larcker (1981)'de CR değerinin 0,60 üzerinde olduğu durumlarda AVE değerinin 0,40 üzerinde olmasının kabul edilebileceğini

belirtmişlerdir (Akt. Huang ve diğerleri, 2013, s. 219). Çalışmada sadece girişimcilik eğilimi boyutu olan başarı ihtiyacı boyutunda bu koşul sağlanamamıştır. Ancak bu boyutta ve diğer boyutlarda CR değerinin AVE değerinden büyük olduğu görülmektedir. Böylece yakınsak geçerliliğin sağlandığı kabul edilebilir.

İraksak Geçerlilik: Değişkenlere ilişkin ifadelerin ait oldukları faktör dışındaki faktörlerle kendi buldukları faktörden daha az ilişkili olması gerektirir. İraksak geçerlilik için MSV (Maximum Squared Variance) ve ASV (Average Shared Square Variance) değerleri hesaplanmıştır. İraksak geçerlilikten bahsedebilmek için MSV < AVE; ASV < MSV ve AVE'nin karekökünün faktörler arası korelasyondan büyük olması koşullarının sağlanması oldukça önemlidir (Yaşlıoğlu, 2017, s. 82). Bir başka deyişle ölçüm modelinin ayırt edici geçerliliğinin sağlanabilmesi için her bir yapının AVE değerinin karekökünün o yapı ile diğer yapılar arasındaki korelasyonunun karşılaştırılmasıyla kontrol edilmektedir. Karşılaştırmalar sonucunda alınan AVE karekök değeri diğerlerinden daha büyük ise ayırt edici geçerlilik sağlanmış olarak kabul edilmektedir (Fornell ve Larcker, 1981). Buna göre çalışmamızda MSV < AVE; ASV < MSV koşulu ile AVE karekök değerlerinin diğerlerinden daha büyük olması koşulu sağlanmıştır. Böylece ayırt edici geçerliliğin sağlandığı kabul edilmiştir. Ayırt edici geçerlilik sonuçları ile boyutlara ilişkin basıklık ve çarpıklık istatistikleri Tablo 3'de yer almaktadır.

Tablo 3. Ölçüm Modeli Ayırt Edici Geçerlilik İstatistikleri

Boyutlar	Basıklık	Çarpıklık	1	2	3	4	5	6	7	8
Aile Yapısı	-0,420	-0,021	0,760^a							
Kendine Güven	-0,979	1,005	0,083	0,800^a						
Yenilikçilik	-0,499	0,304	0,066	0,386	0,670^a					
Başarı İhtiyacı	-0,540	-0,039	0,045	0,310	0,358	0,580^a				
Kontrol Odaklılık	-0,596	0,796	0,077	0,299	0,391	0,294	0,640^a			
Risk Alma Eğilimi	-0,361	-0,119	0,046	0,261	0,387	0,293	0,319	0,650^a		
Belirsizliğe Karşı Tolerans	0,265	-0,921	0,000	0,047	0,052	0,039	0,015	0,122	0,700^a	
Girişimcilik Niyeti	-0,363	-0,811	0,010	0,187	0,213	0,291	0,086	0,261	0,159	0,830^a
AVE			0,59	0,64	0,46	0,34	0,41	0,43	0,50	0,69

^a Korelasyonlar arasındaki köşegen elemanlar AVE'nin kareköküdür.

ARAŞTIRMA BULGULARI

Katılımcı Profili

Katılımcı profili hakkında kısa bir bilgi vermek gerekirse, çoğu Anadolu Lisesi çıkışlı olup anne ve babalarının eğitim düzeyi lise ve altı düzeydedir. Büyük bir çoğunluğun annesi ev hanımıdır. Gelir durumları yarıdan fazlası asgari ücretin üstünde iken yarıdan azı asgari ücretin altındadır. Her dört öğrenciden birisinin babası herhangi bir işte çalışmamaktadır. Yarisinin ailesinde iş kurmuş bir girişimci bulunmaktadır. Bunların yaklaşık %26,7'si baba iken %2,9'u anne girişimcilerdir.

Hipotez Testleri

Hipotezler, DFA sırasında elde edilen faktör skorları üzerinden test edilmiştir. Teste başlamadan önce boyutlara ilişkin basıklık ve çarpıklık istatistikleri incelenmiş olup (Tablo 3); bu istatistiklerin ± 2 aralığında olduğu anlaşılmıştır. Böylece verilerin normal dağılıma uygunluğu için bir kanıt daha elde edilmiştir (Aydemir, 2022, s. 91; George ve Mallery, 2019). Hipotezleri test etmek için bu faktör skorları kullanılarak regresyon analizi yapılmıştır.

Aile yapısının girişimcilik eğiliminin boyutlarına etkisi, basit regresyon analizi ile belirlenmiştir (Tablo 4). Belirsizliğe karşı tolerans hariç tüm regresyon modellerine ilişkin F değerlerinin anlamlı olduğu ve bu nedenle de modellerin geçerli kabul edilebileceği ve tahmin işleminde kullanılabileceği belirlenmiştir. Girişimcilik eğilimine ilişkin altı boyuttan beşinin aile yapısı tarafından etkilendiği ortaya çıkmıştır. Böylece H_{1a} , H_{1b} , H_{1c} , H_{1d} ve H_{1e} hipotezleri mevcut verilerle desteklenirken, H_{1f} 'in

desteklenmediği ortaya çıkmıştır. Aile yapısınınolumlu yönde olmak üzere en fazla kendine güven (H_{1a}) boyutunu ($\beta:0,392$; $R^2:\%15,4$) etkilerken, en az başarı ihtiyacı ve risk alma eğilimini ($\beta:0,229$; $R^2:\%5,2$) etkilediği tespit edilmiştir. Böylece bir bütün olarak dikkate alındığında aile yapısının girişimcilik eğilimini etkilediği yönündeki ana hipotezin (H_1) de desteklendiği belirtilebilir.

Girişimcilik eğiliminin girişimcilik niyetini etkilediği yönündeki H_2 hipotezi, çoklu regresyon analizi ile test edilmiştir (Tablo 5). Bu amaçla girişimcilik eğilimine ilişkin boyutlar bağımsız değişkenler olarak dikkate alınmıştır. Modelin geçerli olduğu (Model F:902,648; $p<0,01$) ve tahmin işleminde kullanılabileceği tespit edilmiştir. Girişimcilik eğiliminin altı boyutu girişimcilik niyetinin %87,3'ünü açıklayabilmektedir. Bu açıklama oranı oldukça yüksek bir orandır.

Tablo 5'deki bulgulara göre kendine güven ($\beta:-0,124$), yenilikçilik ($\beta:-0,105$) ve kontrol odaklılık ($\beta:-0,213$), boyutları girişimcilik niyetini olumsuz yönde etkilerken başarı ihtiyacı ($\beta:1,055$), risk alma eğilimi ($\beta:0,052$), ve belirsizliğe karşı tolerans ($\beta:0,266$), olumlu yönde etkilemiştir. Girişimcilik niyetini olumlu yönde olmak üzere en fazla başarı ihtiyacının ve belirsizliğe karşı toleransın etkilediği ortaya çıkmıştır. İlginç bir bulgu olarak da, girişimcilik niyetini olumsuz yönde olmak üzere en fazla kontrol odaklılığın, ardından kendine güvenin ve yenilikçiliğin etkilediği tespit edilmiştir. Böylece H_2 ana hipotezi ile buna bağlı olarak kurulan H_{2a} , H_{2b} , H_{2c} , H_{2d} , H_{2e} ve H_{2f} hipotezlerinin mevcut verilerle desteklendiğini söylemek olasıdır.

Tablo 4. Aile Yapısının Girişimcilik Eğilimi Boyutlarına Etkisi

Model	Girişimcilik Boyutları					
	Kendine Güven	Yenilikçilik	Başarı ihtiyacı	Kontrol Odaklılık	Risk Alma Eğilimi	Belirsizliğe Karşı Tolerans
Aile Yapısı	0,392***	0,291***	0,229***	0,372***	0,229***	-0,069
F	142,382***	72,610***	43,471***	126,006***	43,390***	3,800
R	0,392	0,291	0,229	0,372	0,229	0,069
R ²	0,154	0,085	0,052	0,138	0,052	0,05

*Metod: Enter; ***p<0,001; **p<0,01; *p<0,05*

Tablo 5. Girişimcilik Eğilimi Boyutlarının Girişimcilik Niyeti Üzerindeki Etkisi Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi

Model	Standardize Edilmemiş Katsayılar	Standardize Katsayılar	t-değeri	p-değeri	
	B	Std. Hata	Beta		
(Sabit)	6,8439	0,013		0,000	1,000
Kendine Güven	-0,124	0,020	-0,124	-6,314	0,000***
Yenilikçilik	-0,105	0,026	-0,105	-4,064	0,000***
Başarı İhtiyacı	1,055	0,020	1,055	52,986	0,000***
Kontrol Odaklılık	-0,213	0,025	-0,213	-8,364	0,000***
Risk Alma Eğilimi	0,052	0,022	0,052	2,383	0,017***
Belirsizliğe Karşı Tolerans	0,266	0,015	0,266	17,930	0,000***

*Bağımlı Değişken: Girişimcilik niyeti; Metod: Enter, R:0,935; (R²):%87,4; Düzeltilmiş (R²):%87,3; Model F:902,648; P<0,01; ***p<0,001; **p<0,01; *p<0,05*

Tablo 6. Aile Yapısının Girişimcilik Niyeti Üzerindeki Etkisi Basit Doğrusal Regresyon Analizi

Model	Standardize Edilmemiş Katsayılar	Standardize Katsayılar	t-değeri	p-değeri	
	B	Std. Hata	Beta		
(Sabit)	1,225	0,036		0,000	1,000
Aile Yapısı	0,088	0,036	0,088	2,478	0,013*

*Bağımlı Değişken: Girişimcilik niyeti; Metod: Enter, R:0,088; (R²):%0,008; Düzeltilmiş (R²):%0,006; Model F:6,139; P<0,01; ***p<0,001; **p<0,01; *p<0,05*

Çalışmadaki üçüncü hipotezimiz, aile yapısının girişimcilik niyetini etkilediği yönünde idi. Yapılan basit regresyon analizi (Tablo 6), modelin geçerli olduğunu (F:6,139; P<0,05) ortaya koymuştur. Aile yapısının çok düşük bir oranla girişimcilik niyetinin ancak binde 8'ini açıklayabildiğini ortaya koymuştur. Bu çok düşük bir açıklama oranıdır. Buna göre H₃ hipotezinin de desteklendiği belirlenmiştir.

SONUÇ

Araştırmada, aile yapısının girişimcilik eğilimi ve girişimcilik niyetine etkisini belirlemek amaçlanmıştır. Bu doğrultuda, öncelikle, aile yapısı ile girişimcilik eğiliminin boyutları olan; kendine güven, yenilikçilik, başarı ihtiyacı, kontrol odaklılık, risk alma eğilimi ve belirsizliğe karşı tolerans arasındaki ilişkiye bakılmıştır. Daha sonra kendine güven, yenilikçilik, başarı ihtiyacı, kontrol odaklılık, risk alma eğilimi ve belirsizliğe karşı tolerans ile girişimcilik

niyeti arasındaki ilişkiye, son olarak da aile yapısı ile tek boyutlu olan girişimcilik niyeti arasındaki ilişkiye bakılmıştır. Sonuç olarak; aile yapısının girişimcilik eğilimi boyutları olan kendine güven, yenilikçilik, başarı ihtiyacı, risk alma eğilimi ve kontrol odaklılık üzerinde etkisi bulunmaktadır. Ayrıca girişimcilik eğilimi boyutları olan kendine güven, yenilikçilik, başarı ihtiyacı, risk alma eğilimi, kontrol odaklılık ve belirsizliğe karşı toleransında girişimcilik niyeti üzerinde etkisi bulunmaktadır. Son olarak aile yapısının girişimcilik niyeti üzerinde çok küçükte olsa bir etkisi bulunmaktadır.

Kuramsal Çıkarımlar

Aile yapısının kendine güven, yenilikçilik, başarı ihtiyacı, kontrol odaklılık, risk alma eğilimi üzerinde pozitif ve anlamlı bir etkisi bulunmaktadır. Literatürde baskıcı, demokratik, serbest bırakma gibi ailenin tutum ve çocuğu yetiştirme tarzları ile girişimcilik ilişkisinin araştırıldığı

çalışmalar bulunmaktadır. Örneğin Kaya (1997) anne-baba tutumu ile kişilik ve benlik gelişimindeki rolü çalışmada, demokratik bir aile ortamında yetişen çocukların girişim yeteneğine sahip, kendine güveni olan kendi kararlarını kendi verip sorumluluk taşıyan, kendi kendini yönetebilen, iç kontrole sahip birer birey olduklarını belirtmektedir. Benzer şekilde aile yapısındaki uyumun yüksek olduğu ailelerde yetişen bireylerin de yenilikçi, kontrol odaklı, başarı ihtiyacı, risk alma eğilimi ve kendine güveni yüksek bireyler olabileceği söylenebilir. Çünkü girişimcilik eğilimi bireylerin kişisel nitelikleri ve içinde buldukları çevre tarafından şekillenerek oluşan bir süreci ifade etmektedir (Uğur ve Devcar, 2018, s. 107). Girişimcilik eğilimi doğuştan kazanılmış olsa dahi bu eğilimin kesinlikle tespit edilmesi, ortaya çıkartılması, geliştirilmesi ve yönlendirilmesi gerekir (Güreşçi, 2014, s. 27). Bu nedenle aileye önemli görevler düşmekte bir başka ifadeyle bireyin yakın çevresi özellikle de ailesi tarafından desteklenmesi ve cesaretlendirilmesi gerekmektedir (Demir ve diğerleri, 2020, s. 27). Aile yapısındaki uyumun iyi olması; aile içerisinde duygu ve düşüncelerin rahat bir şekilde ifade edildiği, kişilerarası farklılıkların olağan karşılandığı, anlaşmazlıkların uzlaşma yoluyla çözülmeye çalışıldığı, rol dağılımının tutarlı, beklenti ve kuralların açık, üyelerin birbirine duygusal yönden bağlı ve evde destekleyici bir havanın olduğunu göstermektedir (Girli, 2018, s. 376). Bu nedenle araştırmanın bu sonuçlarının literatürü desteklediği düşünülmektedir.

Araştırmanın bir diğer sonucu kendine güven, yenilikçilik ve kontrol odaklılığın girişimcilik niyeti üzerinde negatif ve anlamlı bir etkisi olduğudur. Dolayısıyla kendine güven, yenilikçilik ve kontrol odaklılık girişimcilik niyetini etkiler hipotezleri kabul edilmiştir. Literatürde kendine güven, yenilikçilik ve kontrol odaklılığın girişimcilik niyetini etkilediğine yönelik çalışmalar bulunmaktadır. Ancak bu çalışmaların sonuçları genellikle aralarında pozitif ve anlamlı yönde bir ilişki olduğu yönündedir.

(Bird, 1988)'e göre sosyal, politik, ekonomik çevre, bireyin geçmişi, kişiliği ve yetenekleri girişimcilik niyetinin ortaya çıkmasında ilk aşama olup; bireyin rasyonel analitik ve sezgisel bütüncül düşünmesini sağlamak böylece davranışın öncülü girişimcilik niyetini ortaya çıkarmaktadır. Bu çalışmada her ne kadar

katılımcıların kendine güven, yenilikçilik ve kontrol odaklılıkları yüksek olsa da araştırmanın yapıldığı dönemin dünya genelinde ortaya çıkan Covid-19 dönemine denk gelmesi katılımcıların girişimcilik niyetini olumsuz etkileyebileceği düşünülmektedir.

Şöyle ki; Covid-19'un işgücü piyasası, iş hayatı ve istihdama yönelik birtakım etkileri olmuştur. Bunlardan bazıları öncelikli olarak işyerlerinin kapanması ve buna bağlı olarak ortaya çıkan işsizlik, sonrasında düşük kapasiteyle çalışma şeklindedir (Çelik, 2021, s. 147). Tüm bunlar ülkemizde ve tüm dünya genelinde yaşanmıştır. Covid-19 pandemi süreci; ekonomik istikrarsızlıklarla iş yaşamında bireyleri tedirgin etmiş; geleceği görmelerini zorlaştırmıştır. Bunun sonucunda bireyler düzenli, istikrarlı ve güvenli bir iş arama eğilimine girmişlerdir (Ballı ve Üstün, 2019, s. 320). Bekman ve Gündüz (2022)'ün de belirttiği gibi ekonomik zorluklar, siyasi savaşlar, pandemi vb. olumsuz durumlar gençleri garanti işlere yönlendirmekte; memur olmak gibi düzenli hayatı hayal etmelerine neden olmaktadır. Böyle durumlarda gençlerin girişimcilik eğilimleri yüksek de olsa girişimci olmayı düşünmeyebilirler. Bu nedenle araştırmanın bu sonuçlarının literatürün tersi yönünde çıktığı söylenebilir.

Araştırmanın bir diğer sonucu da başarı ihtiyacı, risk alma eğilimi ve belirsizliğe karşı toleransın girişimcilik niyetini anlamlı ve pozitif yönde etkilediğidir. Dolayısıyla başarı ihtiyacı, risk alma eğilimi ve belirsizliğe karşı toleransın girişimcilik niyetini etkiler hipotezleri kabul edilmiştir. Literatürde başarı ihtiyacı, risk alma eğilimi ve belirsizliğe karşı tolerans ile girişimcilik niyetini pozitif ve negatif etkilediğine yönelik araştırmalar mevcuttur. Örneğin Gençay ve Döven (2019) araştırmalarında risk alma ve belirsizliğe karşı toleransın girişimcilik niyetini pozitif yönde etkilediğini belirtirken Akyüz ve diğerleri (2015) başarı ihtiyacı ve risk alma eğiliminin girişimci olma niyetini etkilediğini ancak girişimcilik niyeti ile risk alma eğilimi arasında ters yönlü bir ilişki olduğunu belirtmişlerdir. Girişimcilik niyeti üzerindeki bu etkilerin olumlu ve olumsuz çıkma nedenlerinden birinin çevresel faktörler olduğu düşünülmektedir. Bu çevresel faktörlerden biri de Covid-19 pandemi dönemidir. Bu dönem belirsizliklerin yoğun olduğu bir dönemdir. Bu dönemin her ne kadar iş hayatında olumsuz etkileri

olsa da böyle dönemler bazen fırsat dönemleri olarak da düşünülebilir. Başar ve diğerleri (2013) belirttiği gibi ekonomik krizlerin olduğu dönemlerde girişimcilik genelde tehdit olarak algılanmakta ancak girişimcilik yetenekleri sayesinde bu durum bazen fırsatlara çevrilebilmektedir. Bu nedenle böyle dönemlerde başarı ihtiyacı, risk alma eğilimi ve belirsizliğe karşı toleransı yüksek olan katılımcılarda girişimcilik niyeti oluşabilir. Çünkü başarıya ihtiyacı yüksek olan bireyler büyük başarıların bu dönemlerde ortaya çıkacağına inanabilirler; bu dönemlerin başarı için büyük fırsat olduğunu düşünebilirler; bu dönemlerde girişimcilik niyeti artabilir. Risk alma eğilimi yüksek bireyler, sınırlı bilgiyle, belirsizlik ortamında daha hızlı kararlar alarak belirsizlik ortamını bir fırsat olarak algılayabilirler. Böylece kendi işini kurma yönünde harekete geçebilirler. Belirsizliğe karşı toleransı yüksek olan bireyler düzensiz şartlarda, çalışmayı sevdiklerinden, belirsizliğin olduğu dönemlerde liderlik yapmayı düşündüklerinden, girişimciliği bir fırsat olarak görüp; bu yönde bir niyet geliştirebilirler. Bu nedenle araştırmanın bu sonuçlarının literatürü desteklediği düşünülmektedir.

Araştırmanın son hipotezi, aile yapısının girişimcilik niyeti üzerindeki etkisidir. Araştırma sonucuna göre aile yapısının girişimcilik niyetini anlamlı ve pozitif yönde etkilemektedir. Dolayısıyla aile yapısının girişimcilik niyetini etkilediği yönündeki hipotez kabul edilmiştir. Aile; çocuğun girişimcilik niyetini rol model olmak ve destek sağlamak suretiyle etkilemektedir (Bozkurt, 2011, s. 21; Naktiyok ve Timuroğlu, 2009, s. 92). Aile rol modeline göre girişimci bir ailede yetişen bir bireyin kendi işini kurması ya da bu yönde bir niyette bulunması ihtimali çok yüksektir. Bunun nedeni ailede alınan eğitimin çocuğu hayat boyu etkilemesi ve davranışlarını yönlendirmesidir (Akgün, 2019, s. 16; Bozkurt, 2011, s. 21; Naktiyok ve Timuroğlu, 2009, s. 92). Aile yapısındaki uyumun iyi olması; aile içerisinde duygu ve düşüncelerin rahat bir şekilde ifade edildiği, kişilerarası farklılıkların olağan karşılandığı, anlaşmazlıkların uzlaşma yoluyla çözülmeye çalışıldığı, rol dağılımının tutarlı, beklenti ve kuralların açık, üyelerin birbirine duygusal yönden bağlı ve evde destekleyici bir havanın olduğunu göstermektedir (Girli, 2018, s. 376). Bu tür ailelerde yetişen bireylerin, girişimci davranışlarını desteklenir ve bu yönde cesaretlendirilirse

girişimcilik niyeti olumlu yönde etkilenebilir (Akgün, 2019, s. 16). Bu nedenle araştırmanın bu sonucunun literatürü desteklediği düşünülmektedir.

Uygulamaya Dönük Çıkarımlar

Katılımcıların ortalama yaşları 21-23 arasında değişmektedir. Bu genç yaş grubundaki kadın ve erkek öğrencilerin girişimcilik eğilimi ve girişimcilik niyetlerini ortaya çıkartmak amacıyla aktiviteler düzenlenebilir; örneğin başarılı yönetici ve girişimciler üniversiteye davet edilerek konferanslar, sohbet toplantıları vb. yapılabilir.

Bundan sonraki çalışmalar daha küçük yaş gruplarına örneğin orta öğretim öğrencilerine yönelik yapılabilir. Böylece girişimcilik eğiliminin daha küçük yaşlarda ortaya çıkartılarak bu yönde eğitilmesi sağlanabilir. Ayrıca girişimcilik eğitimleri orta öğretim müfredatına konulabilir.

Araştırmada aile yapısının girişimcilik eğilimini etkilediği sonucu çıkmıştır. Araştırma sonucu girişimcilik eğiliminin ortaya çıkmasında ailenin önemli bir unsur olduğunu göstermektedir. Girişimci bir çocuk yetiştirmenin yolunun ailede başlayacağı söylenebilir. Girişimci bir çocuk yetiştirmek için öncelikli olarak ailelerin eğitilmesi gerekmektedir. Ailelerin dikkatini bu noktaya çekmek gereklidir. Bu konuda üniversitelere, halk eğitim merkezlerine, KOSGEB, yöneticilere, belediyelere, kanun koyuculara önemli görevler düşmektedir. Ailelere, çocuklarının kamu ve özel sektörde çalışabilmelerinin dışında kendi işini kurmalarının da cesur bir girişim olduğu, bu anlamda girişimcilik ruhuna sahip çocuklarını başka alanlara yöneltmek yerine cesaret vererek desteklemelerinin önemine yönelik eğitimler verilebilir. Ülkenin gelişimi ile karakterli (bilgili, nitelikli, yenilikçi, ahlaklı) girişimcilik arasındaki ilişkinin anlatımında; dizilerden, sosyal medyadan, filmlerden ve benzer araçlardan yararlanılabilir.

Akademik Öneriler

AYDA yanıtları ayrı bir form üzerinde düzenlenen “tıpkı bizimki gibi”den “bizimkinin tam tersi” ucuna giden 10 basamaklı ölçek üzerinde derecelendirilmektedir. Kısaca AYDA'nın orijinal derecelemesi 1 ile 10 arasında değişmektedir. Her iki aralığa aynı puan verilerek bir tür 5'li derecelemeye dönüştürülmüştür. Bu araştırmada 5'li

derecelemeye tabi tutulan bu ölçeğin tepki kategorileri “1= Tam tersi (%0-%19),...5=Tümüyle aynı(%80-%100)” şeklinde düzenlenmiştir. 5’li dereceleme yapıldığında Gülerce (1996)’nin belirttiği boyutlar ve toplam puanları değişmemektedir. Ancak ölçeğin orijinal derecelemesi 1 ile 10 arasında değiştiği için 5’li dereceleme yapıldığında orijinal ölçekteki puanlama 5’li Likert tipine dönüştürüldüğünde puanlamada birtakım zorluklar yaşanmaktadır. Bu nedenle ölçeğin kullanımında orijinal ölçeğin kullanılması önerilmektedir. Tezde kullandığımız aile yapısı ölçeği tek ölçeği ve psikoloji alanındaki araştırmalarda kullanılan bir ölçektir. Bu nedenle yönetim ve organizasyon alanında kullanılacak yeni bir aile yapısı ölçeği geliştirilebilir.

Başarılı girişimcilerden görüşme yoluyla nasıl bir aile ortamında yetiştiklerine ilişkin veri toplanabilir. Elde edilen verilere içerik analizi yapılarak, girişimci adayı yetiştirme olasılığı bulunan ailelerin ne gibi özelliklere sahip oldukları anlaşılabilir. Böylece görüşme bulguları, aile yapısı girişimcilik eğilimi ve niyeti ilişkisini daha iyi anlamaya katkı sağlayabilir.

KAYNAKLAR

- Akgün, S. S. (2019). *Üniversite öğrencilerinin girişimcilik niyet ile işsizlik kaygısı arasındaki ilişki* [yüksek lisans, Sakarya Üniversitesi].
- Aktaş, G. (2015). Türkiye'de aile sosyolojisi çalışmalarına genel bir bakış. *Sosyoloji konferansları*, 52, 419-441. <https://doi.org/10.18368/IU/sk.53365>
- Akyurt, N. (2017). Üniversite öğrencilerinin girişimcilik eğilimlerinin belirlenmesi: Sağlık örneği. *Medical Sciences*, 13(2), 43-47.
- Akyüz, K. C., Gök, A. G., & Yıldırım, İ. (2015). Orman ürünleri sanayi sektöründe çalışanların kişilik özelliklerinin girişimci olma niyetleri üzerine etkileri. *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, 10(1).
- Aydemir, B. (2022). *İş-serbest zaman çatışmasının işe ilişkin ruminasyon ve işe bağlılık üzerine etkisi: Akademisyenler üzerine bir araştırma* Mersin Üniversitesi].
- Aytaç, Ö., & İlhan, S. (2007). Girişimcilik ve girişimci kültür: Sosyolojik bir perspektif. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* (18), 101-120.
- Bahadır, Ö. (2018). *Planlı davranış teorisi çerçevesinde girişimcilik niyetini etkileyen faktörlerin belirlenmesi* [Doktora, Bülent Ecevit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü].
- Ballı, A. İ. K., & Üstün, F. (2019). Girişimci kişilik özelliklerinin girişimcilik niyeti üzerine etkisi: Uygulamalı girişimcilik eğitimine katılanlar üzerine bir çalışma. *Business and mangament studies: An international journal*, 7(1), 308-326.
- Başar, E., Altın, H., & Doğan, V. (2013). *Girişimcilik*. Nobel akademik yayıncılık eğitim danışmanlık tic. ltd. şti.
- Bekman, Ö. G., & Gündüz, Ş. (2022). Yöneticilerin Z kuşağından beklentileri ve z kuşağının iş yaşamı beklentileri. *Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi*, 18(2), 649-682.
- Bird, B. (1988). Implementing entrepreneurial ideas: The case for intention. *Academy of Management Review*, 13(3), 442-453.
- Bozkurt, Ö. (2006). Girişimcilik eğiliminde kişilik özelliklerinin önemi. *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, 1(2).
- Bozkurt, Ö. Ç. (2011). *Dünya'da ve Türkiye'de girişimcilik eğitimi: Başarılı girişimciler ve öğretim üyelerinden öneriler*. Detay Yayıncılık.
- Büyükyılmaz, O., Karakaya, A., & Yıldırım, C. (2015). Girişimcilik eğitimi alan bireylerin demografik özellikleri açısından girişimcilik eğilimleri arasındaki farklar. *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, 10(2), 105-125.
- Carlsson, B., Braunerhjelm, P., McKelvey, M., Olofsson, C., Persson, L., & Ylinenpa'a, H. k. (2013). The evolving domain of entrepreneurship research. *Small Bus Econ* 41:913–930. <https://doi.org/10.1007/s11187-013-9503-y>
- Çelik, A. (2021). *Covid-19 sürecinde Türkiye'de sosyal politika*. Orion Kitabevi.
- Çelik, A., İnce, M., & Bozyiğit, S. (2014). Üniversite öğrencilerinin girişimcilik niyetlerini etkileyen ailesel faktörleri belirlemeye yönelik bir çalışma. *Niğde Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 7(3), 113-124.
- Çelik, M., & Karababa, A. G. (2018). Girişimcilik niyetlerinin demografik faktörlere göre incelenmesi. *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, 13(1), 57-67.
- Ceyhan, S., Yiltay, S., & Batga, B. (2020). Duygusal zeka ile girişimcilik eğilimi arasında öz yeterliliğin aracılık rolü: Çukurova Üniversitesinde bir alan araştırması. *International Journal Entrepreneurship and Management Inquiries*, 4(6).

- Chaudhary, R. (2016). Demographic factors, personality and entrepreneurial inclination a study among Indian University students. *Education + Training*, 59(2).
- Demir, F. M., Yıldız, A., & Fırat, A. (2020). kamuda istihdam istek ve baskısının girişimcilik üzerine etkisinin belirlenmesi: Kalitatif bir analiz. *Girişimcilik İnovasyon ve Pazarlama Araştırmaları Dergisi*, 4(7), 25-40.
- Demir, H., & Demiryürek, K. (2018). Üniversite öğrencilerinin girişimcilik eğilimlerinin belirlenmesi: OMÜ Ziraat Fakültesi örneği. *KSÜ Tarım ve Doğa Dergisi* 21 (Özel Sayı), 168-176.
- Duygulu, E. (2008). Algılanan kurumsal görünüm, proaktif kişilik özelliği ve iş kurma (girişimcilik) tutumu: Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü öğrencileri üzerine bir inceleme. *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 10(2).
- Engel, K. S., & Moosbrugger, H. (2003). Evaluating the fit of structural equation models: Tests of significance and descriptive goodness-of-fit measures. *Methods of Psychological Research Online* 2003,, 8(2), 23-74.
- Fornell, C., & Larcker, D. F. (1981). Structural equation models with unobservable variables and measurement error: algebra and statistics. *Journal of Marketing Research*, XVIII, 382-388.
- Gençay, E. (2017). *Kişilik özelliklerinin girişimcilik niyetine etkisi: bir araştırma* [yükseklisans, Gaziosmanpaşa Üniversitesi].
- Gençay, E., & Döven, M. S. (2019). Kişilik özelliklerinin girişimcilik niyetine etkisi: Mersin Üniversitesi'nde bir araştırma. *Stratejik Yönetim Araştırmaları Dergisi*, 2(1), 89-123.
- George, D., & Mallery, P. (2019). IBM SPSS statistics 26 step by step: a simple guide and reference. Routledge.
- Girli, A. (2018). Aile danışmanlığı. Anı Yayıncılık.
- Gül, H., & Beyşenova, A. (2018). Kontrol odağı ve girişimcilik eğilimi ilişkisi: KTMÜ öğrencileri üzerine bir araştırma. *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 7, 2.
- Gülerce, A. (1996). *Türkiye'de ailelerin psikolojik örüntüleri*.
- Güreşçi, E. (2014). Girişimcilik eğilimi üzerine bir araştırma: İspir Hamza Polat MYO Örneği. *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, 9(1), 23-38.
- Himawan, S., ve Aima, M. H. (2021). The role of self-efficacy in mediating the effect of need for achievement, family environment on entrepreneurial intention in management students at mercu buana university. *Dinasti International Journal of Digital Business Management DIJDBM*, 3(1).
- Huang, C.-C., Wang, Y.-M., Wu, T.-W., & Wang, P.-A. (2013). An empirical analysis of the antecedents and performance consequences of using the moodle platform. *International Journal of Information and Education Technology*, 3(2), 217-221.
- İşcan, Ö. F., & Kaygın, E. (2011). Üniversite öğrencilerinin girişimcilik eğilimlerini belirlemeye yönelik bir araştırma. *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 15(2), 443-462.
- Kalaycı, Ş. (2016). *SPSS uygulamalı çok değişkenli istatistik teknikleri (7. Baskı)*. Ankara: Asil Yayıncılık.
- Kalfaoğlu, S. (2018). Duygusal zeka ile girişimcilik eğilimi ilişkisi: dega katılımcıları üzerine bir araştırma. *Journal of Social And Humanities Sciences Reserarch*, 5(27), 2827-2845.
- Karabey, C. N. (2013). Girişimsel düşünceyi anlamak: Düşünme tarzı ve risk tercihinin girişimsel özyeterlilik ve girişimcilik niyeti ile ilişkisi. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 18(3), 143-159.

- Karakaş, A. F. (2012). *İşletme ve mühendislik bölümü öğrencilerinin girişimcilik eğiliminin karşılaştırılması: Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Örneği* [yüksek lisans, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi].
- Kaya, M. (1997). Ailede anne-baba tutumlarının çocuğun kişilik ve benlik gelişimindeki rolü. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 9(9), 193-204.
- Kaygın, E., & Güven, B. (2015). *Girişimci olmayı belirleyen faktörler*. <https://www.researchgate.net/publication/32910476>
- Kılıç, E. (2019). *Meslek seçiminde ailenin etkisine yönelik bir araştırma* [yüksek lisans, Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü].
- Koh, H. C. (1996). Testing Hypotheses Of Entrepreneurial Characteristics: A Study of Hong Kong MBA Students. *Journal of Managerial Psychology*, 11(3), 12-25. doi:10.1108/02683949610113566
- Korkmaz, O. (2012). Üniversite öğrencilerinin girişimcilik eğilimlerini belirlemeye yönelik bir araştırma: *Bülent Ecevit Üniversitesi örneği. Afyon Kocatepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 14(2), 209-226.
- Köse, C. (2014). *Girişimcilik ve inovasyonun ekonomik büyüme üzerindeki etkileri: Bir panel veri analizi* [doktora, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü].
- Krüger, C., & Ramos, L. F. (2020). Entrepreneurial behavior from behavioral characteristics and entrepreneurial intent. *Iberoamerican Journal of Entrepreneurship and Small Business*, 9(4), 528-555.
- Küçükali, R. (2018). *Çocuk ve aile*. Anı Yayıncılık.
- Kusmintarti, A., Thoyib, A., Maskie, G., & Ashar, K. (2016). Entrepreneurial characteristics as a mediation of entrepreneurial education influence on entrepreneurial intention. *Editorial Review Board*, 19(1), 24.
- Lim, Y.-M., Lee, T.-H., & Cheng, B.-L. (2012). Entrepreneurial inclination among business students: A Malaysian study. *The South East Asian Journal of Management*, 6(2).
- Linan, F., & Chen, Y.-W. (2009). *Development and cross-cultural application of a specific instrument to measure entrepreneurial intentions*. Baylor University.
- Liñán, F., & Chen, Y.-W. (2009). *Development and cross-cultural application of a specific instrument to measure entrepreneurial intentions. Entrepreneurship theory and practice*.
- McClelland, D. C. (1961). *The achieving society*. New York: Van Nostrand.
- Mirza, Ş., & Demiral, G. (2019). Kişilik özelliklerinin girişimcilik eğilimleri üzerindeki etkileri ve yüksek lisans öğrencileri üzerinde bir uygulama. *İşletme Araştırmaları Dergisi*, 11(4), 3256-3268.
- Naktiyok, A., & Timuroğlu, M. K. (2009). Öğrencilerin motivasyonel değerlerinin girişimcilik niyetleri üzerine etkisi ve bir uygulama. *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 23(3), 85-103.
- Özdemir, A., Özgüner, M., & Alkış, H. (2018). Üniversitelerde verilen girişimcilik eğitimi girişimci kişilik özelliklerini nasıl etkiler? deneysel bir araştırma. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Dergisi*, 21(2), 430-447.
- Pruett, M., Shinnar, R., Toney, B., Llopis, F., & Fox, J. (2009). Explaining entrepreneurial intentions of university students: a cross-cultural study. *International Journal of Entrepreneurial Behavior & Research*.
- Sadykova, G., & Eleren, A. (2016). Girişimcilik eğilimi ile mutluluk algısı arasındaki ilişki: üniversite öğrencileri üzerinde bir araştırma. *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 5(5), 189-209.

Sarıtaş, A., & Duran, G. (2017). Üniversite öğrencilerinin girişimcilik eğilimlerinin tespitine ilişkin bir araştırma. *Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(1).

Srivastava, M., Shivani, S., ve Dutta, S. (2023). Entrepreneurial Self-Efficacy of Indian Youth: Family Climate as a Driver. *Handbook of Research on Designing Sustainable Strategies to Develop Entrepreneurial Intention*. doi:10.4018/978-1-6684-8781-5.ch014

Şeşen, H., & Basım, H. N. (2012). Demografik faktörler ve kişiliğin girişimcilik niyetine etkisi: spor bilimleri alanında öğrenim gören üniversite öğrencileri üzerine bir araştırma. *Ege Akademik Bakış*, 12, 21-28.

Taş, M. A., & Özmen, M. (2019). Meslek seçiminde aile desteği ve kariyer uyum yetenekleri ilişkisi: Olumlu gelecek beklentisinin aracılık rolü. *Avrasya Uluslararası Araştırmalar Dergisi*, 7(16), 736-761.

Teoh, H. Y., & Foo, S. L. (1997). Moderating effects of tolerance for ambiguity and risktaking propensity on the role conflict-perceived performance relationship: Evidence from singaporean entrepreneurs. *Journal of Business Venturing*, 12(1), 67-81.

Top, S. (2006). *Girişimcilik keşif süreci*. Beta Basım Yayım.

Uğur, S. S., & Devcar, M. A. (2018). Girişimcilik özellikleri ile holland'ın kişilik tipleri arasındaki ilişki üzerine nitel bir çalışma. *Girişimcilik İnovasyon ve Pazarlama Araştırmaları Dergisi*, 2(4), 98-110.

Ural, A., & Kılıç, İ. (2013). *Bilimsel araştırma süreci ve SPSS ile veri analizi: SPSS 10.0-12.0 for Windows*. Detay Yayıncılık.

Yaşlıoğlu, M. M. (2017). Sosyal bilimlerde faktör analizi ve geçerlilik: keşfedici ve doğrulayıcı faktör analizlerinin kullanılması. *Istanbul*

University Journal of the School of Business, 46 (Special Issue 2017), 74-85.

Yener, S. (2018). Sosyolojik kuramlar çerçevesinde aile ve girişimcilik ilişkisi. *Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(6), 869-878.

Yolal, M. (2016). *Turizm araştırmalarında örnekleme bibliyometrik bir araştırma*. Detay Yayıncılık.

Zhang, D. D., & Bruning, E. (2011). Personal characteristics and strategic orientation: entrepreneurs in canadian manufacturing companies. *International Journal of Entrepreneurial Behavior & Research*, 17(1). <https://doi.org/10.1108/13552551111107525>

Yazar Katkı Oranı

Bu araştırmanın hazırlanmasında birinci yazar %50, ikinci yazar %50 oranda katkı sağlamıştır.